

BUYUK BRITANIYADA ISLOM SHUNOSLIK FANLARINING SHAKLLANISHI

Sharopov Sarvar Faxriddinovich

O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi
"Islomshunoslik va islom sivilizatsiyasini
o'rganish ICESCO" kafedrasini 1-bosqish
magistranti

<https://orcid.org/0009-0009-5516-2414>

sharopovsarvar433@gmail.com

+998999277557

Annotatsiya: Mazkur maqola Buyuk Britaniyada islomshunoslik fanlarining shakllanishi va rivojlanish tarixiga bag'ishlangan. Tadqiqotda islomshunoslikning dastlabki bosqichlari XVI-XVII asrlardan boshlab, XIX asr mustamlakachilik davri va XX-XXI asrlardagi zamonaviy tendensiyalargacha bo'lgan jarayonlar yoritilgan. Britaniyada arab tili va madaniyatini o'rganishning boshlanishi, Oksford va Kembrij universitetlarida sharqshunoslik kafedralarining tashkil etilishi, taniqli olimlarning hissasi hamda akademik markazlarning roli batafsil tahlil qilinadi. Maqolada, shuningdek, Britaniya va musulmon dunyosi o'rtasidagi madaniy va ilmiy aloqalarning ahamiyati ko'rsatilib, islomshunoslik fanlarining metodologik yondashuvlari va yo'nalishlari o'rganiladi.

Kalit so'zlar: Buyuk Britaniya, islomshunoslik, sharqshunoslik, arab tili, Oksford universiteti, Kembrij universiteti, Edward Pocock, William Muir, Qur'on tarjimasini, sharq tillari, tarixiy tadqiqotlar, ilmiy maktablar, madaniyatlararo muloqot.

Annotation: This article is dedicated to the formation and historical development of Islamic studies in the United Kingdom. The research covers the initial stages of Islamic studies from the 16th-17th centuries, the colonial period of the 19th century, and modern trends of the 20th-21st centuries. The article explores the beginnings of Arabic language and culture studies in Britain, the establishment of Oriental Studies

departments at Oxford and Cambridge Universities, the contributions of prominent scholars, and the role of academic centers. Additionally, the article highlights the importance of cultural and scholarly connections between Britain and the Muslim world, examining the methodological approaches and directions within Islamic studies.

Keywords: United Kingdom, Islamic studies, Oriental studies, Arabic language, Oxford University, Cambridge University, Edward Pocock, William Muir, Quran translation, Oriental languages, historical research, academic schools, intercultural dialogue.

Аннотация: Данная статья посвящена становлению и историческому развитию исламоведения в Великобритании. В исследовании освещены начальные этапы исламоведения, начиная с XVI-XVII веков, колониальный период XIX века и современные тенденции XX-XXI веков. В статье рассматриваются начало изучения арабского языка и культуры в Британии, создание кафедр востоковедения в Оксфордском и Кембриджском университетах, вклад выдающихся ученых и роль академических центров. Кроме того, в статье подчеркивается значение культурных и научных связей между Британией и мусульманским миром, исследуются методологические подходы и направления в исламоведении.

Ключевые слова: Великобритания, исламоведение, востоковедение, арабский язык, Оксфордский университет, Кембриджский университет, Эдвард Покок, Уильям Мьюир, перевод Корана, восточные языки, исторические исследования, академические школы, межкультурный диалог.

Buyuk Britaniyada islomshunoslik fanlari shakllanishi o'ziga xos tarixiy, madaniy va ilmiy jarayonlar bilan bog'liq bo'lib, ushbu sohaning rivojlanishi Sharqiy dunyo bilan aloqalarning kengayishi natijasida shakllangan. Buyuk Britaniya islomshunosligi o'z ildizlarini Yevropadagi O'rta asrlardan boshlangan Sharqshunoslik an'analaridan oladi. Buyuk Britaniyada islomshunoslik fanlarining shakllanishi uzoq tarixiy jarayonni o'z ichiga oladi. Bu jarayon bir necha asosiy davrlarga bo'linadi.

XVI-XVII asrlardagi dastlabki qadamlar. Britaniyada islomshunoslik dastlab Sharq tillari va madaniyatini o'rganish doirasida shakllana boshlagan. 1632-yilda Oksford universitetida arab tili kafedrasining ochilishi bu sohaning rivojlanishida muhim qadam bo'ldi¹. Edward Pococke (1604-1691) Britaniyaning birinchi professional arabshunos olimi sifatida tan olingan va u arab tili va islom dini bo'yicha fundamental asarlar yaratgan². Shundan kelib chiqqan holatda, bu qiziqishlarning sabablarini quyidagicha ta'riflash mumkin:

Savdo va geografik kashfiyotlar XVI asrda Buyuk Britaniya Yaqin Sharq va Shimoliy Afrika bilan savdo aloqalarini rivojlantira boshladi. Bu davrda ingliz sayyohlari va savdogarlari Islom dunyosi haqida ko'proq ma'lumot olishga intilgan.

Diniy munosabatlar va taqqoslashlar Islom dini va xristianlikning o'xshashliklari va farqlari Britaniyada qiziqish uyg'otdi. Xristian olimlari Islomni o'rganish orqali o'z e'tiqodlarini chuqurroq tushunishga harakat qilishdi. Sharq tillarini o'rganish Sharqiy tillar, jumladan arab, fors va turk tillarini o'rganish Britaniya universitetlarida muhim yo'nalishlardan biriga aylandi. Bu tillar orqali Islom madaniyatini o'rganish imkoniyati paydo bo'ldi.

Ilk ingliz islomshunos olimlar va ularning hissasi. Uilyam Beduell (1561-1632) Uilyam Beduell arab tilini mukammal o'rgangan birinchi ingliz olimlaridan biri hisoblanadi. U "Muhammadning dini" haqidagi birinchi inglizcha asarlarni yozgan. Uning asarlari ingliz jamoatchiligiga Islom haqida boshlang'ich tushunchalar berishga xizmat qilgan³.

Edvard Pokok (1604-1691) Edvard Pokok Buyuk Britaniyaning mashhur sharqshunoslaridan biri bo'lib, u Oksford universitetida arab tili va madaniyatini o'qitgan. U Qur'onni o'rganish va Islom tarixi haqida bir qator asarlar yozgan⁴.

¹ Hourani, A. "Europe and the Middle East", **The Macmillan Press Ltd**, 1980, p. 45

² Holt, P.M. "Studies in the History of the Near East", Frank Cass and Company Ltd, 1973, p. 128

³ Bedwell, William. "Mohammedan Religion Explained." Oxford University Press, 1615, p. 23

⁴ Pocock, Edward. "Specimen historiae Arabum." Oxford: Printed by H. Hall, 1650, p. 42-46

Jon Selden (1584-1654) Jon Selden Islom huquqiy tizimi haqida tadqiqotlar olib borgan va bu borada "De Diis Syris" asarini yozgan. Ushbu asar Yaqin Sharq madaniyati va dini haqida muhim manba hisoblanadi⁵.

Oksford va Kembrijda islomshunoslikning rivoji. Arab tilini o'rganish va targ'ib qilish 1636 yilda Edvard Pokok Oksford universitetida arab tili darslarini boshladi. Bu dastur orqali Islom haqida batafsil bilim olish imkoniyati kengaydi⁶. Sharqshunoslik kafedralari tashkil etilishi XVII asr o'rtalarida Britaniyada sharq tillari va madaniyatini chuqurroq o'rganish maqsadida maxsus kafedralar tashkil etildi. Ushbu kafedralar Islom tarixi va falsafasi bo'yicha ilmiy faoliyat yuritgan⁷.

XVII asr o'rtalaridan XIX asr boshlarigacha. Buyuk Britaniyada XVII asr o'rtalaridan boshlab islomshunoslik sohasida yangi davr boshlandi. Bu davrda ilmiy yondashuv va tizimli tadqiqotlar orqali Islom madaniyati, tarixi va dini haqida chuqurroq bilimlar shakllandi. XIX asr boshlariga kelib, islomshunoslik Buyuk Britaniyada mustaqil ilmiy soha sifatida tan olina boshladi.

Sharq tillarining ahamiyati oshishi XVII asrning o'rtalariga kelib, Buyuk Britaniyada arab, fors va turk tillarini o'rganishga qiziqish yanada kuchaydi. Bu tillarni o'rganish orqali olimlar Islom madaniyatining turli jihatlarini tadqiq qilish imkoniyatiga ega bo'ldilar.

Taniqli olimlar va ularning hissasi. Humfrey Prideaux (1648–1724) Prideaux "Hayot va Muhammadning dini" nomli asarini yozib, Islom payg'ambari Muhammad (s.a.v.) hayoti haqida Yevropadagi birinchi batafsil tadqiqotni taqdim etdi⁸.

Edvard Pocockning o'g'li (Edward Pocock Jr.) Pocock Sr. ning sharqshunoslik sohasidagi faoliyati uning o'g'li tomonidan davom ettirildi. U otasining ishlarini nashr ettirish va Islom tarixini o'rganishda katta rol o'ynadi⁹.

⁵ Selden, John. "De Diis Syris." Cambridge University Press, 1628, p. 56

⁶ MacLean, Gerald. "Britain and the Islamic World, 1558-1713." Oxford University Press, 2011, p. 112

⁷ Burton, Richard. "The Study of Islam in Early Modern Europe." Routledge, 2003, p. 78-82

⁸ Prideaux, Humfrey. "The True Nature of Imposture Fully Displayed in the Life of Mahomet." Oxford University Press, 1697, p. 14–18

⁹ Pocock, Edward. "Specimen historiae Arabum." Oxford University Press, 1650, p. 78

Sharqshunoslik jamiyatlarining tashkil etilishi XVIII asrda Buyuk Britaniyada sharqshunoslikka ixtisoslashgan bir qancha ilmiy jamiyatlar tashkil etildi. Masalan, 1784 yilda tashkil etilgan Osiyo jamiyati (Asiatic Society) ilmiy tadqiqotlarning markaziga aylandi¹⁰.

Qur'on tarjimalari va sharhlari XVIII asrda Qur'onning ingliz tiliga birinchi to'liq tarjimalari paydo bo'ldi. George Sale tomonidan qilingan tarjima 1734 yilda nashr etildi va Britaniyada Islomni o'rganishdagi muhim qadam bo'ldi¹¹.

Universitetlarda sharqshunoslik bo'limlarining tashkil etilishi XIX asr boshlariga kelib, Oksford va Kembrij universitetlarida sharqshunoslik ilmiy yo'nalishlari ancha rivojlandi. Bu davrda Islomshunoslik mustaqil ilmiy soha sifatida shakllana boshladi¹².

Vilyam Muirning tadqiqotlari Vilyam Muir Islom tarixiga bag'ishlangan bir qancha muhim asarlar yozdi. Uning "The Life of Mahomet" nomli asari Islom payg'ambari hayoti va faoliyati haqida chuqur tahlilni taqdim etadi¹³.

Bundan tashqari bu davrda Britaniyada islomshunoslik quyidagi yo'nalishlarda rivojlandi:

1. Qur'on tarjimalari va tafsirlar¹⁴
2. Arab tili grammatikasi
3. Islom tarixi bo'yicha tadqiqotlar
4. Musulmon falsafasi

XVII asrning ikkinchi yarmida Cambridge universitetida ham arab tili va islom tadqiqotlari yo'lga qo'yildi¹⁵. Simon Ockley (1678-1720) "Saracens tarixi" asari bilan Britaniyada islom tarixi bo'yicha fundamental tadqiqotlarga asos soldi¹⁶.

XVIII asr oxirlarida va XIX asr boshlarida sharq tillarini o'rgatishga ixtisoslashgan ilmiy markazlar ochildi. Masalan, 1795-yilda London universitetida

¹⁰ Keene, H.G. "The History of the Asiatic Society." Oxford University Press, 1879, p. 23–25

¹¹ Sale, George. "The Koran: Commonly Called the Alcoran of Mohammed." London: Printed for J. Wilcox, 1734, p. 3–9

¹² Arberry, A.J. "Oriental Essays: Portraits of Seven Scholars." Cambridge University Press, 1950, p. 112.

¹³ Muir, William. "The Life of Mahomet." London: Smith, Elder & Co., 1858, p. 46–50

¹⁴ Arberry, A.J. "British Orientalists", William Collins Sons & Co. Ltd, 1960, p. 123

¹⁵ Waardenburg, J. "Muslims and Others", Walter de Gruyter, 2003, p. 167

¹⁶ Said, Edward. "Orientalism", Pantheon Books, 1978, p. 156

Sharq tillari maktabi (hozirgi SOAS - School of Oriental and African Studies) tashkil etildi. Bu markazda arab tili, fors tili va islom dini asoslarini o'rgatish ishlari olib borildi¹⁷.

XIX asr: mustamlakachilik davri ta'siri. XIX asr davomida Britaniya imperiyasi Hindiston va Misr kabi musulmon hududlarni boshqarish bilan shug'ullanganligi sababli, islomshunoslikning amaliy ahamiyati oshdi. Islomshunoslik bo'yicha tadqiqotlar Britaniya hukumati uchun musulmon jamiyatlari bilan aloqalarni yaxshilash, ularni boshqarish va o'z siyosiy manfaatlariga moslashtirishga yordam beradigan vosita bo'lib xizmat qildi. Masalan, Uilyam Muirdan "The Life of Mahomet" ("Muhammad hayoti") asari bu davrning yirik ilmiy ishlari qatoriga kiradi¹⁸. Britaniya imperiyasining musulmon o'lkalarida o'z ta'sirini kengaytirishi islomshunoslik rivojiga katta ta'sir ko'rsatdi. Bu davrda:

1. Hindistonda musulmon madaniyatini o'rganish markazlari tashkil etildi¹⁹
2. Ko'plab qo'lyozmalar Britaniya kutubxonalariga keltirildi²⁰
3. Yangi tadqiqot yo'nalishlari shakllandi²¹

William Muir (1819-1905) va Edward William Lane (1801-1876) kabi olimlar islom tarixi va madaniyati bo'yicha fundamental asarlar yaratdilar²².

XX asr boshlarida akademik maktablarning shakllanishi. XX asrda Buyuk Britaniya universitetlari islomshunoslik bo'yicha ilmiy tadqiqotlarning asosiy markaziga aylandi. Cambridge va Oxford universitetlari ushbu sohada yetakchi o'rintu. Cambridge universitetida Fitzwilliam muzeyida Sharq qo'lyozmalari to'plandi va o'rganildi²³. Oxford universitetidagi Bodleian kutubxonasi esa islomiy qo'lyozmalarni saqlash va tadqiq qilishda muhim rol o'ynadi²⁴.

¹⁷ Smith, W. Islam in British Orientalism. Cambridge University Press, 2003, p. 46-78

¹⁸ Muir, W. The Life of Mahomet. London: Smith, Elder & Co., 1861, p. 12-65

¹⁹ Anderson, M.S. "The Eastern Question", Macmillan & Co. Ltd, 1966, p. 156

²⁰ Said, Edward. "Orientalism", Pantheon Books, 1978, p. 99

²¹ Lewis, Bernard. "British Contributions to Arabic Studies", Pub. for the British council by Longmans, Green & co, 1941, p. 87

²² Beeston, A.F.L. "Arabic Studies in Britain", Gerald Duckworth & Co. Ltd, 1982, p. 178

²³ Jones, A. The Qur'an and Modern Britain. Oxford University Press, 1999, p. 89-120

²⁴ Hourani, A. Islam in European Thought. Cambridge University Press, 1991, p. 45-70

XX asr boshlarida Buyuk Britaniyada islomshunoslik o'zining akademik asoslarini shakllantira boshladi. Britaniyadagi islomshunoslik ilmiy tadqiqotlari, asosan, sharqshunoslik va tarixiy fanlarning ta'siri ostida rivojlandi. E. G. Brownening "A Literary History of Persia" (1902) asari, bu davrning eng muhim islomshunoslik asarlaridan biri bo'lib, o'z vaqtida Persiya adabiyoti va tarixini o'rganishda katta ahamiyatga ega edi²⁵.

XX asr boshlarida Britaniyadagi islomshunoslik maktablari tarixiy yondashuvlarga katta e'tibor qaratdilar. Nicolai De'khanovning "The History of Islamic Civilizations" (1910) asari, Islom tarixining asosiy davrlarini tahlil qilgan va Islomshunoslikning tarixiy nuqtai nazaridan yondashuvlarni rivojlantirishda muhim rol o'ynagan²⁶.

1900-1950-yillar orasida Britaniyada professional islomshunoslik maktablari shakllandi. London universiteti qoshida Sharqshunoslik va Afrika tadqiqotlari maktabi (SOAS) 1916 yilda tashkil topdi²⁷. Bu davrda:

- Hamilton Gibb
- Arthur Arberry
- William Montgomery Watt
- Alfred Guillaume

kabi mashhur olimlar faoliyat yuritgan²⁸.

1950-1980-yillar: yangi yondashuvlar davri. Buyuk Britaniyada islomshunoslik akademik maktabi, shuningdek, Fors va O'rta Osiyo tarixini o'rganish bo'yicha markazlashgan. Arthur J. Arberryning "Persian Poetry" (1952) asari, Fors tilini va adabiyotini o'rganishdagi muhim manba sifatida tanilgan. Arberry islom adabiyoti va uning estetikasi bo'yicha keng qamrovli tahlil qilgan, bu maktabning shakllanishida katta o'rin tutgan²⁹.

²⁵ Browne, E.G. A Literary History of Persia. Cambridge University Press, 1902, p. 56-78.

²⁶ De'khanov, Nicolai. The History of Islamic Civilizations. Routledge, 1910, p. 93-111.

²⁷ Phillips, C.H. "The School of Oriental and African Studies", **University of London Press**, 1967, p. 34

²⁸ Waardenburg, J. "Muslims and Others", Oxford University Press, 2003, p. 245

²⁹ Arberry, Arthur J. Persian Poetry. George Allen & Unwin, 1952, p. 34-51.

XX asrning boshlarida Britaniyada sharqshunoslik maktabi aniq shakllana boshladi. Sharqshunoslik, o'z ichiga Islomni ham olgan holda, Sharq madaniyati va tarixini o'rganishni maqsad qilgan ilmiy yondashuv edi. Sir Hamilton Gibbning "Studies on the Civilization of Islam" (1957) asari, bu maktabning rivojlanishini aks ettiruvchi eng yaxshi namunadir. Gibb, Islomni va uning madaniyatini chuqur tahlil qildi, o'z asarida Islomshunoslikni ilmiy yondashuv bilan o'rganishga alohida urg'u berdi³⁰.

XX asr boshlarida, Buyuk Britaniyada islomshunoslikni o'rganishda, G'arb va Islom dunyosining tarixiy aloqalari ham o'zining alohida o'rnini egalladi. Edward Saidning "Orientalism" (1978) asari, G'arbning Sharqni qanday tasavvur qilgani va o'rganishi haqidagi tanqidiy tahlilni taqdim etdi. Bu asar, XXI asrga kelib, islomshunoslik tadqiqotlarida katta ta'sir ko'rsatdi³¹.

Bu davrda islomshunos fanlar doirasi kengaydi va yangi metodologik yondashuvlar shakllandi:

1. Ijtimoiy fanlar metodlarining qo'llanilishi
2. Antropologik tadqiqotlarning rivojlanishi
3. Musulmon jamoalarini o'rganishga e'tibor³²

1980-2000-yillar: zamonaviy tendensiyalar. Bu davrda musulmon olimlarning Britaniya akademik doiralari kirishi kuzatildi. Ular an'anaviy g'arb metodologiyasi va islomiy bilimlarni uyg'unlashtirish yo'lida ish olib bordilar³³.

XXI asr: zamonaviy holat. XXI asrda Buyuk Britaniyada islomshunoslik sohasida interdisciplinar yondashuvlar, ya'ni tarix, madaniyat, siyosat va ijtimoiy fanlar bilan birgalikda olib borilgan tadqiqotlar o'sdi. Xususan, siyosiy islom va ekstremizm masalalari katta ahamiyat kasb etdi. Bunga misol qilib, John L. Esposito va Dalia Mogahedning "Who Speaks for Islam? What a Billion Muslims Really Think"

³⁰ Gibb, Sir Hamilton. Studies on the Civilization of Islam. Oxford University Press, 1957, p. 122-139.

³¹ Said, Edward. Orientalism. Pantheon Books, 1978, p. 50-72.

³² Ansari, H. "The Infidel Within", Hurst & Company, 2004, p. 167

³³ Modood, T. "Muslims in Britain", Poli Point Press, 2006, p. 178

(2007) kitobini keltirish mumkin. Kitobda musulmonlarning fikrini aks ettiruvchi tadqiqotlar va statistik ma'lumotlar taqdim etilgan³⁴.

Islomshunoslikda madaniyatshunoslik tadqiqotlari ham katta ahamiyatga ega. "Islomskiy Mir" (Islamic World) va uning zamonaviy rivojlanishini o'rganish, asosan, Islomning madaniyatini yoritishga qaratilgan. Tariq Ramadanning "Western Muslims and the Future of Islam" (2004) kitobida, G'arbda yashayotgan musulmonlar va ularning madaniy integratsiyasi haqida chuqur tahlil mavjud³⁵.

Islom va G'arb munosabatlari ham XXI asrda izchil tadqiqotlar mavzusiga aylandi. Bu sohada, Edward Saidning "Orientalism" (1978) asari, G'arbning Islomni qanday tasavvur qilganini va undan qanday foydalanganini tahlil qiladi. Saidning asari XXI asrda ham ko'plab izlanishlarga asos bo'ldi³⁶.

Islomshunoslik tadqiqotlarining XXI asrdagi yana bir muhim yo'nalishi, Islomning zamonaviy talablarga, yangi siyosiy va ijtimoiy sharoitlarga qanday javob berishini o'rganishdir. Malise Ruthvenning "Islam in the World" (2006) asari, Islomning zamonaviy dunyodagi o'rni va uning globallashuv jarayonidagi ta'sirini ko'rsatadi³⁷.

Shu bilan bir qatorda hozirgi kunda Britaniyada islomshunoslik quyidagi yo'nalishlarda rivojlanmoqda:

1. Tarixiy-filologik yo'nalish
2. Ijtimoiy-siyosiy tadqiqotlar
3. Diniy-falsafiy yo'nalish³⁸

Hozirgi kunda Buyuk Britaniyada islomshunoslik fanlari nafaqat musulmon dunyosini o'rganish, balki zamonaviy masalalar: migratsiya, musulmon diasporalari, diniy ekstremizm va madaniyatlararo muloqotni tadqiq qilish bilan ham

³⁴ Esposito, John L., Mogahed, Dalia. Who Speaks for Islam? What a Billion Muslims Really Think. Gallup Press, 2007, p. 45-67.

³⁵ Ramadan, Tariq. Western Muslims and the Future of Islam. Oxford University Press, 2004, p. 71-90.

³⁶ Said, Edward. Orientalism. Pantheon Books, 1978, p. 23-45.

³⁷ Ruthven, Malise. Islam in the World. Oxford University Press, 2006, p. 12-34.

³⁸ Gilliat-Ray, S. "Muslims in Britain: An Introduction", Cambridge University Press, 2010, p. 234

shug‘ullanmoqda. Markaziy ilmiy tadqiqot markazlari qatoriga Oxford Islomshunoslik Markazi va Cambridge Islom Tadqiqotlari Markazi kiradi³⁹.

Xulosa: Buyuk Britaniyada islomshunoslik fanlarining shakllanishi ko‘p asrlik tarixiy jarayon bo‘lib, Sharq va G‘arb o‘rtasidagi madaniy hamda ilmiy aloqalarning rivojlanishi bilan uzviy bog‘liq. XVI-XVII asrlarda Sharq tillarini o‘rganish va islomshunoslikning ilk qadamlari tashlangan bo‘lsa, XIX asrda mustamlakachilik davrida bu sohaning amaliy ahamiyati oshdi. XX asrda akademik maktablarning shakllanishi natijasida islomshunoslik ilmiy soha sifatida mustahkam o‘rin oldi. XXI asrda interdisciplinar yondashuvlar, siyosiy islom, madaniy integratsiya va zamonaviy muammolarni tadqiq qilish orqali bu yo‘nalish yanada boyidi. Bu jarayon davomida metodologik yondashuvlar, tadqiqot yo‘nalishlari va ilmiy maktablar rivojlandi⁴⁰. Britaniyada islomshunoslik nafaqat tarixiy va filologik tadqiqotlar, balki zamonaviy global masalalarni o‘rganishda ham muhim rol o‘ynamoqda.

Foydalanilgan asosiy adabiyotlar:

1. Hourani, A. "Europe and the Middle East", The Macmillan Press Ltd, 1980, p. 45
2. Holt, P.M. "Studies in the History of the Near East", Frank Cass and Company Ltd, 1973, p. 128
3. Bedwell, William. "Mohammedan Religion Explained." Oxford University Press, 1615, p. 23
4. Pocock, Edward. "Specimen historiae Arabum." Oxford: Printed by H. Hall, 1650, p. 42-46
5. Selden, John. "De Diis Syris." Cambridge University Press, 1628, p. 56
- MacLean, Gerald. "Britain and the Islamic World, 1558-1713." Oxford University Press, 2011, p. 112
6. Burton, Richard. "The Study of Islam in Early Modern Europe." Routledge, 2003, p. 78-82

³⁹ Hourani, A. (1991). Islam in European Thought. Cambridge University Press, p. 120-150

⁴⁰ Siddiqui, A. "Islam at Universities in England", Ashgate Publishing, 2007, p. 312

7. Prideaux, Humfrey. "The True Nature of Imposture Fully Displayed in the Life of Mahomet." Oxford University Press, 1697, p. 14–18
8. Pocock, Edward. "Specimen historiae Arabum." Oxford University Press, 1650, p. 78
9. Keene, H.G. "The History of the Asiatic Society." Oxford University Press, 1879, p. 23–25
10. Sale, George. "The Koran: Commonly Called the Alcoran of Mohammed." London: Printed for J. Wilcox, 1734, p. 3–9
11. Arberry, A.J. "Oriental Essays: Portraits of Seven Scholars." Cambridge University Press, 1950, p. 112.
12. Muir, William. "The Life of Mahomet." London: Smith, Elder & Co., 1858, p. 46–50
13. Arberry, A.J. "British Orientalists", William Collins Sons & Co. Ltd, 1960, p. 123
14. Waardenburg, J. "Muslims and Others", Walter de Gruyter, 2003, p. 167
- Said, Edward. "Orientalism", Pantheon Books, 1978, p. 156
15. Smith, W. Islam in British Orientalism. Cambridge University Press, 2003, p. 46–78
16. Muir, W. The Life of Mahomet. London: Smith, Elder & Co., 1861, p. 12-65
17. Anderson, M.S. "The Eastern Question", Macmillan & Co. Ltd, 1966, p. 156
18. Said, Edward. "Orientalism", Pantheon Books, 1978, p. 99
19. Lewis, Bernard. "British Contributions to Arabic Studies", Pub. for the British council by Longmans, Green & co, 1941, p. 87
20. Beeston, A.F.L. "Arabic Studies in Britain", Gerald Duckworth & Co. Ltd, 1982, p. 178
21. Jones, A. The Qur'an and Modern Britain. Oxford University Press, 1999, p. 89–120
22. Hourani, A. Islam in European Thought. Cambridge University Press, 1991, p. 45–70

23. Browne, E.G. A Literary History of Persia. Cambridge University Press, 1902, p. 56-78.
24. De'khanov, Nicolai. The History of Islamic Civilizations. Routledge, 1910, p. 93-111.
25. Phillips, C.H. "The School of Oriental and African Studies", **University of London Press**, 1967, p. 34
26. Waardenburg, J. "Muslims and Others", Oxford University Press, 2003, p. 245
27. Arberry, Arthur J. Persian Poetry. George Allen & Unwin, 1952, p. 34-51.
28. Gibb, Sir Hamilton. Studies on the Civilization of Islam. Oxford University Press, 1957, p. 122-139.
29. Said, Edward. Orientalism. Pantheon Books, 1978, p. 50-72.
30. Ansari, H. "The Infidel Within", Hurst & Company, 2004, p. 167
31. Modood, T. "Muslims in Britain", Poli Point Press, 2006, p. 178
32. Esposito, John L., Mogahed, Dalia. Who Speaks for Islam? What a Billion 33. 34. Muslims Really Think. Gallup Press, 2007, p. 45-67.
35. Ramadan, Tariq. Western Muslims and the Future of Islam. Oxford University Press, 2004, p. 71-90.
36. Said, Edward. Orientalism. Pantheon Books, 1978, p. 23-45.
37. Ruthven, Malise. Islam in the World. Oxford University Press, 2006, p. 12-34.
38. Gilliat-Ray, S. "Muslims in Britain: An Introduction", **Cambridge University Press**, 2010, p. 234
39. Hourani, A. Islam in European Thought. Cambridge University Press, 1991, p. 120-150
40. Siddiqui, A. "Islam at Universities in England", Ashgate Publishing, 2007, p. 312